

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכונו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה
פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים לדבר
המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים למעלה הימנה
- סדרת ספרים ביאורים ומאמרים על חשיבות חסידי תורה
- ספרים על חסידים
- ספר חבת ומחשבת
- ביאורי סוחר
- ספר אמונה ומחוקן
- מגאן תורה ודעת
- אמרימים תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מחנה מכון
סניפים 14 מקומות ביהמ"ד

עבודת חסידים בבתי מדרש
לשמוע סיועיה רבני
מחולקים לפי גושים
בכל התחומים

הכשרת ספרים בן מלך
בתינת המסורת ביהמ"ד חסידים

מלפני התקלה: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
קניית מכתב לפי סעיף 46
לתינת הארצית
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרשת השבוע - ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

והיינו מה שמבואר במדרש (במדב"ר ב, ג) שראו ישראל את המלאכים שהם עשויים דגלים דגלים, ונתאוו גם כן להיות דגלים כמו המלאכים, ונעתר להם הקב"ה ועשאן דגלים. וענין זה צריך ביאור, מהו זה שנתאוו לעמוד בדגלים, ומה המשמעות בדבר, וכי בקריאת שם בעלמא עסקינן שיקרא שמם 'דגל'.

ולפי דברינו האמורים, עומק המשמעות במה שנתאוו להיות דגלים כמו המלאכים, היינו שזה כבוד מלכות ה' שהוא שוכן בתוך כמה וכמה גדודים, וכשגילו ישראל את עמידת המלאכים שעשויים דגלים דגלים מפני כבוד המלכות, נתאוו גם הם שיהיו גם כן במחנות ובדגלים לשכינה אשר בארץ. ואכן הקב"ה מילא את רצונם בזה, והופיעה שכינתו בתוכם באופן זה.

ומצד בחינה זו הקב"ה משרה את שכינתו בכל שבט ומחנה בפני עצמו, שזהו כבודו של הקב"ה כמלך, שהוא נמצא ומופיע בקרב עם ישראל בטכסיסי מלכות בריבוי גדודים ומחנות, כאשר כל שבט הוא כעם שהוא ראוי למשכן מצד עצמו (ועיין בזה עוד בחלק המאמרים). ולשם כך הוצרך למנותם מחדש ולדעת מניין כל שבט בפני עצמו, שזהו כבוד המלכות שיש סכום מספר מסויים של צבאות בצד זה, וסכום מספר מסויים בצד זה.

* * *

ואתה הפקד את הלויים על משכן העדות ועל כל כליו ועל כל אשר לו, המה ישאו את המשכן ואת כל כליו והם ישרתהו, וסביב למשכן יחנו. ובנסוע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים, והזר הקרב יומת. וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם. והלויים יחנו סביב למשכן העדות, ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות (א, ג-ג)

לכאורה יש כאן כפילות ולשון יתירה, שבתחילה נאמר כבר 'וסביב למשכן יחנו', ואחר כך חזרה תורה וציוותה פעם נוספת 'הלויים יחנו סביב למשכן העדות' [ועיין 'משך חכמה' כאן מה שיישב בזה]. וכן טעון ביאור הפסוק 'וחנו בני ישראל איש

אמר לו לרועה בבקשה ממך מִנֵּה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליו. ואי אפשר לומר שהמנין הזה הוא האמור בחומש הפקודים, שהרי נאמר בו 'באחד לחודש השני' והמשכן הוקם באחד לחודש הראשון, שנאמר (שמות מ, ב) 'ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים' וגו', ומהמניין הזה נעשו האדנים משקלים שלו, שנאמר (שם לה, ז) ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו'. הא למדת ששתיים היו, אחת בתחלת נדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה, ואחת בשנה שנייה באייר משהוקם המשכן'.

מעתה זהו שבא רש"י כאן לבאר לשם מה נדרש מניינם שוב, ועל זה מיישב שמתוך חיבתן מונה אותן בכל שעה.

אמנם דברי רש"י מיישבין התמיהה על פי מדרשו [ויבואר להלן], ועל פי פשוטו נראה, שתכלית מניינם בפרשה זו היתה במיוחד לצורך סידור המחנות והדגלים, אשר לשם כך נחוץ לדעת מספר כל שבט ושבט. וכלשון רש"י 'למשפחותם - דע מנין כל שבט ושבט'. שזו מטרה כשלעצמה שהקב"ה חפץ וחיבב את ישראל, ובא לזכותם בסידור עמידתם באופן של מחנות ודגלים החונים מסביבו, ונותנים כבוד לשמו, כמו שיתפרש בהמשך הפרשה.

ועוד שעצם המניין מחדש מורה על התחדשות מעמדם, ומבטא שכל עמידתם הוא לתפקידם הרם, והמה נפקדים בזה כאנשי צבא, בטרם עומדים להיות ניצבים במחנות ובדגלים סביב אוהל מועד.

ויסוד הביאור בזה, משום שענין יסודי נתחדש כאן בספר במדבר, שה' בא לשכון בישראל לא רק כ'אלוקים' הנבדל ונערץ במקדש בתוקף קדושתו, אלא גם כ'מלך היושב בתוכם'. ומפני הופעתו כמלך המקושר אליהם, הם נערכים כגדודים ומחנות לכבודו של מלך, והוא כבוד לשמו, ומטכסיסי המלכות שהם ניצבים סביבותיו. כפי שביארנו ענין זה בהרחבה, שזה יסוד מהותו של ספר במדבר כולו (בן מלך פר' במדבר - מאמרים א-ב).

והדבר רמוז בעומק דברי חז"ל, שהיתה תכלית בפני עצמה למניינם לבטא את חשיבות מעמדם,

על מחנהו' וגו', שלכאורה אינו שייך לכאן. וזה שייך לפרשת הדגלים שלהלן.

אכן הביאור בזה הוא שבפרשה זו נאמרו שני תפקידים שונים ונפרדים, שהוטלו על כלל שבט הלויים:

תפקיד אחד שזכו בו הוא מצות השירות למשכן, נשיאתו במסעות והקמתו בחניות, ובזה עוסקים הפסוקים הראשונים. וכהמשך וחלק ממצוה זו, נאמרה גם מצות חניית הלויים מצד תפקיד זה המוטל עליהם. שמכיון שהם משרתי המשכן, אזי הם מצווים לחנות סמוך למקום שירותם. כך שהוא דין הנובע מצד שלימות מצות 'השירות', שגם יחנו סמוך למקום, וכדרך עובד נאמן ומסור שקובע את מגוריו סמוך למקום עבודתו.

אולם לאחר מכן בא הכתוב לומר את התפקיד השני שיש ללויים, שישנה מצוה בפני עצמה על חניית הלויים שתהיה נפרדת מחניית בני ישראל, מצד שיש כאן תפקיד נוסף המוטל עליהם - לחנות סביב למשכן מצד היותם 'שומרי המשכן'. ולשם כך בא הפסוק 'וחנו בני ישראל', שמקדים לבאר גדר תפקיד זה, שבעוד שבני ישראל יחנו איש על מחנהו ואיש על דגלו, וזה משמעות סדר חנייתם, הנה הלויים לעומת זאת, רק הם לבדם יחנו סביב למשכן העדות, כאשר בעצם חנייתם במקום זה המה ממלאים תפקיד נכבד, שבכך הם שומרים את משמרת משכן העדות.

ולכן חזר הכתוב ואמר 'והלויים יחנו סביב למשכן העדות' שכן הוא דין נוסף, שעצם חנייתם יש בו גדר שמירה וכבוד למשכן [שהוא נוסף על דין חנייתם מדין הסמיכות למקום השירות].

ומעתה יבואר, שבמקביל לכך נאמרו בפרשה זו גם שני לשונות של עונש ואזהרה על בני ישראל המתקרבים למשכן, תחילה 'והזר הקרב יומת', ואחר כך 'ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל'.

והיינו כי הפסוק הראשון הוא מצד התפקיד המעשי של שירות המשכן, ועל זה אמר הכתוב שרק הלויים רשאים לעסוק בהקמת המשכן, בפירוקו ובנשיאתו, ובזה נאמר עונש לזר, שבאם יקרב

אל המשכן יומת. והיינו אם יגש לסייע בעבודות השירות של המשכן, במלאכות הנשיאה ההקמה והפירוק, חל עונש מיתה לזר העוסק בעבודה זו שהלויים מופקדים עליה, וכמבואר בגמרא (ערכין יא): שמפסוק זה למדו שחייב מיתה.

אולם המשך הפסוקים עוסק כאמור במצות השמירה שמתקיימת על ידי עצם חנייתם, והנה גם בזה נאמרה אזהרה לבני ישראל שלא יקרבו לתפקיד זה, שאסור לבני ישראל לבוא לחנות ולנטות את אהלם במקום המיוחד ללויים, כי גורם פריצה והרס במצב שמירת הלויים על המשכן. אך לגבי זה לא הזהירה תורה בעונש מיתה, אלא שלא יבא ישראל לחנות במחנה לוייה בכדי שלא יהיה קצף על עדת בני ישראל'. כיון שבכך גורם שיבוש וקלקול צורת המחנות, אשר קבעה תורה בסדרי המשכן לכבוד מלכות ה', שיהיו בני ישראל חונים על מחניהם ודגליהם, והלויים יהיו חונים בתורת שומרים.

* * *

איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו. והחונים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה לצבאותם וגו' דגל מחנה ראובן תימנה לצבאותם. דגל מחנה אפרים לצבאותם ימה וגו' דגל מחנה דן צפונה לצבאותם וגו' (ב, ב-כה)

כפי שנתבאר, זו היתה כל מטרת המניין בפרשה זו, שיהיו בני ישראל חונים סביב למשכן כצבאות וגודדים, ועל כן נצטוו לעמוד בסדר של מחנות ודגלים, בדמיון למחנות של מלאכי מרום.

אמנם קביעת סדר חנייתם סביב היא על פי חשיבותם ומעמדם, יהודה במזרח, ראובן בדרום וכו'. אך יש לדון האם חשיבותם של הרוחות היא מצד עצמם, שרוח מזרח חשובה בעצמותה מרוח דרום, וכן הלאה. וכפי צד זה נראה קצת מדברי הג'ור אריה' - 'ונראה שהכתוב מגיד לך מפני שיהודה הוא מלך (בראשית מט, ט), ויש לתת אותו בצד שהוא חשוב יותר וקודם לשאר צדדין'.

או דילמא שכאן הנדון הוא רק כלפי אהל מועד, שביחס לאהל מועד הרוח המזרחית לו היא החשובה

ביותר. [וכפי שעולה לכאורה מלשונו של פירוש רבי יוסף בכור שור: 'והחונים קדמה מזרחה. לצד פתח אהל מועד שהוא במזרח כדכתיב "לפני אהל מועד [מזרחה] משה ואהרון ובניו", לפי שיהודא גדול ומלך - חונה לפני שער המלך'. וכ"ה בחזקוני].

והנה אם הקביעות כאן הוא על פי חשיבות כל רוח מצד עצמו, יש לומר שנקבע המקום מצד כבודו של השבט, שכל אחד מהם זכה למקום נכבד מצד דרגת חשיבותו.

והנה להלן בחניית משפחות בני לוי סביב למשכן, כתוב (ג, כג, כט, לח) 'משפחות הגרשוני אחרי המשכן יחנו ימה... משפחות בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה... 'למשפחות מררי וגו' על ירך המשכן יחנו צפונה'. מלשונות אלה עולה בבירור שמעלת כל אחת מהרוחות היא לא מצד חשיבותה ברוחות העולם, אלא מהתייחסותה למשכן, שצד מערב הוא 'אחרי המשכן', וכן יתר הרוחות, כל אחת כפי שהוגדרה מיקומה ביחס לעמידת המשכן.

אך באמת אין להוכיח מחניית הלויים, שיתכן שבהם אכן נקבע מקומם לפי חשיבות יחס הרוח למשכן, שהרי עצם מיקומם הוקבע להדיא להיות 'סביב למשכן', ועל כן המקרא מבאר איך והיכן כל אחד עומד סביב למשכן. אולם חניית דגלי שאר השבטים יתכן שנקבע לפי חשיבות הרוח מצד עצמה, ומצד כבוד השבטים עצמם.

אך היותר נראה שגם בחניית דגלי השבטים, הנידון הוא מצד חשיבות הרוח כלפי התייחסותה וזיקתה לאהל מועד, ואף קביעת מקום כל שבט היא מצד כבודו של המשכן, שכל שבט מכבד במעמדו ובדרגת חשיבותו, את אהל מועד. שהוא כבודו של המשכן, שהנכבדים יהיו במקומות היותר מובחרים וקרובים, והפשוטים במקום יותר מרוחק או פחות נחשב כקרוב. ולפי זה אף סדר החניה הוא מעניין המצוה של 'סביב לאהל מועד יחנו', שלא רק בעיקר חנייתם סביב הם נותנים כבוד למשכן כדגלי מעלה, אלא הוסיפה תורה שגם בסדרי חנייתם, יתקיים בפרטות ענין המצוה, כאשר יחנו הנכבד לפי כבודו, בסדר נאות, ומכל זה יתעלה כבוד המשכן.

* * *

איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל. והחונים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה לצבאותם וגו', דגל מחנה ראובן תימנה לצבאותם, דגל מחנה אפרים לצבאותם ימה וגו', דגל מחנה דן צפונה לצבאותם וגו' (ב, ב-ד)

שנים עשר שבטי ישראל מחולקים בפרשה זו לארבעה דגלים, כאשר כל שלשה שבטים נושאים דגל לעצמם, ומתוכם נבחר שבט אחד לעמוד בראש דגל המחנה הנקרא על שמו.

הדגל הראשון: יהודה, יששכר וזבולון.

הדגל השני: ראובן, שמעון וגד.

הדגל השלישי: אפרים, מנשה ובנימין.

הדגל הרביעי: דן, אשר ונפתלי.

ויש להתבונן מה טיבה של צורת חלוקה זו, ומהו הסדר אשר לפיו נקבעו הצירופים השונים של שלשת השבטים בכל מחנה ומחנה. והרבה האריכו המפרשים לבוא בסוד הדברים, וביארוהו בהרבה פנים.

אמנם לפי פשוטו נראה, כי הסדר הקובע בחלוקת השבטים לדגלים, היינו לפי דרגות חשיבותם וסדר תולדותם, כדלהלן:

בראש הדגל הראשון עומד יהודה, אשר לו מעמד המלוכה, ודרגת חשיבותו עולה על כל שאר השבטים, כפי אשר בירך אותו יעקב אבינו [בפרשת ויחי]. אולם מאחר שראובן ושמעון גדולים ממנו בסדר תולדותם, הרי שאין זה מן הכבוד למעלתם להיות כפופים תחת דגלו של יהודה הצעיר מהם, לפיכך נבחרו להצטרף עמו דווקא שני השבטים הבאים אחריו, הקטנים ממנו בשנים, הלא המה יששכר וזבולון.

בדגל השני חוזר הסדר לשני האחים הגדולים, כאשר ראובן עומד בראש, כי לו משפט הבכורה, ושמעון תחתיו. ומאחר שיששכר וזבולון כבר נצטרפו לדגל מחנה יהודה, ושוב לא נותרו שבטים אחרים מבני לאה, לפיכך מצטרף עמהם גד, בנה הגדול של זלפה שפחת לאה.

הדגל השלישי הוא דגלם של בני רחל, כאשר

דרגת אפרים עולה על דרגת מנשה, כפי שהעמידם יעקב לדורות, ולכן הוא אשר עומד בראש המחנה, ובנימין - אחיו הקטון של יוסף אביהם - שלישי להם.

הדגל הרביעי מורכב משלשת בני השפחות הנשארים, כאשר דן, בשל היותו בכור לאמו (בלהה שפחת רחל) נושא את דגל המחנה ועומד בראשו, ותחתיו חונה שבט נפתלי - אף הוא בן בלהה. ומעתה לא נותר מי שיצטרף עמהם אלא אָשֶׁר (בן זלפה שפחת לאה).

אמנם סדר חניית שלשת השבטים המרכיבים את הדגל הרביעי, עדיין צריך ביאור, כי לכאורה לפי האמור היה הדין נותן שבט נפתלי יעמוד אחר דן, לפי ששניהם מבני בלהה, ואילו אָשֶׁר - בן זלפה והצעיר משניהם - הוא אשר יהיה האחרון. אך הסדר המבואר בכתוב אינו כן, אלא אָשֶׁר חונה אחרי דן, ונפתלי הוא הנדחה לעמוד באחרונה.

ונראה בזה, כי לעולם נוטה הסדר כלפי בני לאה, בשל היותה אם הבנים ועיקרה של משפחת יעקב [אשר אף זכתה ונקברה עמו], וכשם שבבני הגבירות הוקדמו בני לאה לבני רחל, אף בבני השפחות דין הוא שיוקדמו בני זלפה לבני בלהה. אלא ששבט 'דן' לבדו, בזכות בכורתו לאמו, הוקדם לעמוד בראש דגל מחנהו, אך נפתלי בן בלהה, אינו מקדים את אשר בן זלפה, על אף היותו גדול ממנו בשנים.

[ואפשר עוד בדרך אחרת, כי מעמדו של נפתלי אכן עולה על מעמדו של אשר, ודווקא בשל כך הוצב אחריו, שכן תואר כבוד מיוחד ישנו במקום האחרון, אשר במידת מה דומה בעניינו למקום הראשון, לפי ששניהם מסמלים את הדבר השלם, בהיות הראשון פותח והאחרון חותם, כמו שאנו מוצאים לגבי מחנה דן שתיארתו תורה דרך שבח (להלן י' כה) "מאסף לכל המחנות". ואם כן, המקום האחרון בדגל האחרון שניתן לשבט נפתלי, מרובה במעלתו ממקומו של אשר העומד בתווך. והבין.]

וכמה נפלא ונאה הדבר, שאף על פי שלאה הכפילה את רחל בבנים, כי לרחל היו ארבעה בנים (בניה ובני בלהה שפחתה) וללאה היו שמונה (בניה ובני

זלפה שפחתה), הרי שבמספר הדגלים זכתה כל אחת בחלק שווה - שני דגלים ללאה ושני דגלים לרחל. ובכך אסף אלקים את חרפתה, ולא נגרע חלקה באחריתה, כאשר כל אחת מהן זכתה להעמיד הן 'בכור' והן 'מלך' בראשי מחנות הדגלים: בבני לאה - ראובן הבכור, ויהודה אשר לו המלוכה, ובבני רחל - דן הבכור, ואפרים מזרעו של יוסף, אבי מלכות ישראל לדורותיהם.

* * *

הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו. ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד, לעבוד את עבודת המשכן. ושמרו את כל כלי אהל מועד ואת משמרת בני ישראל, לעבוד את עבודת המשכן. ונתתה את הלויים לאהרן ולבניו נתונים נתונים המה לו מאת בני ישראל (ג, ו-ט)

פסוקים אלו צריכים ביאור רב, שיש כאן לשון כפול 'ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה', והמובן מזה שיש להם שני תפקידים [משמרת' היינו מצוה המוטלת על האדם; תפקיד] א. 'משמרתו' היינו משמרתו של אהרן, ב. 'משמרת כל העדה' שהם מופקדים לקיים את התפקיד הכללי של כלל עדת ישראל.

וכן יש להתעורר לכפילות הפסוקים שלכאורה המה חוזרים על עצמם: 'ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד, לעבוד את עבודת המשכן'. ושוב חוזר: 'ושמרו את כל כלי אהל מועד ואת משמרת בני ישראל, לעבוד את עבודת המשכן'.

ואשר נראה, שהפסוק מגדיר כאן את שלל תפקידיהם של הלויים, שיש תפקידים שניתנו להם מצד עצמם ויש תפקידים שביסודם ניתנו לאהרן ובניו אלא שהלויים הם המסייעים עמו.

ואם כן ישנם אפוא שלשה חלקים בעבודת המשכן המוטלת על הלויים:

א. דברים המוטלים באופן משותף על כלל שבט לוי, הן הכהנים והן הלויים.

ב. התפקיד המוטל רק על אהרן ובניו במסגרת

כמסייעים, כי עיקר המצוה של נשיאת כלי הקודש הוטלה כאמור על אהרן ובניו. ודבר זה התבטא בכך שהכהנים הם שכיסו את כלי הקודש והכינו אותם למשא, והלויים סייעו אותם בכך שנשאו אותם, כמבואר בהמשך הפרשה.

אך הכתוב הבא מציין את התפקיד העצמי שניתן ללויים לבדם: 'ואת משמרת בני ישראל, שהכוונה בזה לנשיאת יתר חלקי המשכן, היריעות והקרשים והקלעים, שאותם פירקו והכינו הלויים בעצמם, וגם נשאו אותם.

ועיין בגמרא (תמיד כו:) 'תנו רבנן, וילוו עליך וישרתוך, בעבודתך הכתוב מדבר, אתה אומר בעבודתך הכתוב מדבר, או אינו אלא בעבודתם, כשהוא אומר ונלוו עליך ושמרו לכל כליו ולכל עבודתו, הרי בעבודתם אמור, הא מה אני מקיים וילוו עליך וישרתוך, בעבודתך הכתוב מדבר, הא כיצד, כהנים שומרים מלמעלה, ולויים מלמטה'.

ולמדים אנו מדברי הגמרא את הגדר האמור, שמלבד חלק הלויים שניתן להם בפני עצמם, יש חלק השייך ביסודו לכהנים, וגם בו מסייעים הלויים, אלא שהם טפלים לאהרן ובניו.

* * *

והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה, משה ואהרן ובניו שומרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל, והזר הקרב יומת
(ג, לח)

פסוק זה אומר דרשני, שלאיזה צורך נכפל הלשון בשני אופני ביטוי: 'לפני המשכן קדמה' - 'לפני אוהל מועד מזרחה'. ומה נתוסף בלשון 'לפני אוהל מועד מזרחה', יותר ממה שכבר נאמר ב'לפני המשכן קדמה'. ומה נשתנתה רוח זו משאר הרוחות שלא נאמרו בהן אלא פעם אחת - 'אחרי המשכן יחנו ימה', 'יחנו על ירך המשכן תימנה', 'על ירך המשכן יחנו צפונה'.

הן אמנם רוח מזרח היא הרוח החשובה ביותר, [וכדמוכח מזה גופא שחניית משה ואהרן היתה בצד זה. וכן יש להוכיח מכך שבצד מזרח חנה דגל מחנה

תפקידם כשבת לוי, שהם יועדו לתפקידים המובחרים. ואף בזה עוזרים אותם הלויים, אך נחשבים רק כמסייעים לאהרן, כך שאין עיקר המצוה מוטלת עליהם.

ג. התפקיד המוטל רק על הלויים ואינם מוטלים על אהרן ובניו.

ולהבנת חלוקת התפקידים ושוורשם יש להקדים, שעשיית מקדש לה' היא בעצם חובה המוטלת על כלל עם ישראל, וכן השירות שהמשכן צריך מצוותו מוטלת ביסודה על כלל העם, אלא שחובה זו מתקיימת בפועל על ידי שבט לוי העושים שליחותם באמנה, לעבוד את עבודת המשכן בתורת 'משמרת בני ישראל'. כלומר שהלויים ממלאים את תפקידם של בני ישראל.

ובדומה למה שדנו בגמרא (יומא יט. ועוד) אם הכהנים הם שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא, כך גם הלויים הם במובן אחד שלוחי דידן - נציגי עם ישראל לעסוק בעבודת המשכן, מאידך יש להם תפקידים כמשרתי הכהנים [שבזה אינם מתייחסים כשלוחי העם, אלא הם עניינם של הכהנים]. וכן אמר משה לקורח על מהות תפקיד הלויים (להלן טז, ט): 'כי הבדיל אלוקי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו, לעבוד את עבודת משכן ה', ולעמוד לפני העדה לשרתם'. הכתוב מזכיר כאן שני עניינים: 'לעבוד את עבודת ה'', ו'לעמוד לפני העדה לשרתם'.

ועתה יבואר, שבפסוק הראשון המצוה באה על התפקיד המשותף לכהנים וללויים: 'ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד לעבוד את עבודת המשכן'. 'משמרתו' היינו מצוותו של אהרן, ויחד עם זאת היא גם 'משמרת כל העדה' דהיינו מצות כלל הלויים שעבודתם באה בשם כלל ישראל, שהרי כאמור חובת תפקידם מוטלת עליהם מצד שהם שלוחיהם ומייצגיהם של עם ישראל שנבחרו מתוכם, והם עוסקים בעבורם בעבודת המשכן.

ובפסוק השני (ח) מוסיף ומפרט חלק נוסף בעבודתם: 'ושמרו את כל כלי אהל מועד', שזה תפקידו של אהרן ובניו, ובזה הלויים עסקו רק

יהודה אשר נסעו ראשונים מכל המחנות], אולם עדיין אין בכך בכדי ליישב טעם כפילות הלשון.

ויש לומר בזה, דהנה רוח מזרח שלפני המשכן יש בה שתי מעלות, כאשר חשיבותה של רוח זו נובעת משתי פנים שיש בה. ראשית, בהיותה הצד שבו נמצא הפתח והכניסה, נוסף על כך הרי עצם היותו הצד המזרחי שהוא הרוח החשוב מכל הרוחות, ואפילו אם היו במשכן פתחים מכל הצדדים, צד מזרח הוא הצד החשוב. [ויתכן שמשום שהוא הצד החשוב על כן נבחר לקבוע בו את הפתח].

ובזה לבד היה מקום ליישב קצת, דלכך נכפלה כתיבתו, לציון כפילות מעלתו של צד זה, שיש בו שני סוגי חשיבות, הן מחמת עצם חשיבות צד מזרח, והן בהיותו צד הכניסה והפתח.

אולם ביתר העמקה נראה שהכפלת לשון הכתוב מלמדת אותנו על עצם גדר חניית משה ואהרן במזרח, שיש בה מטרה כפולה, ונבע מצד שני דינים.

כי הנה ראשית, חלה מצות חניה בצד מזרח, בהיותו אחד מצדדי המשכן, וכשם שבכל צדדי המשכן חנו משפחות הלויים, והיה בכך משום מצות 'משמרת המשכן', כדכתיב - 'והלויים יחנו סביב למשכן העדות... ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות' (א, נג), גם צד מזרח לא גרע משאר צדדי המשכן, וכהמשך לפרשת חניית משפחות הלויים בשאר צדדי המשכן, כתבה תורה שאף בצד מזרח תהא חנייה של הלויים, שהם משה ואהרן ובניו. שגם הם מבני לוי. ונמצא שהמשכן מכל צדדיו, מוקף מבני לוי החונים סביבו.

אכן נוסף על דין החניה בצד מזרח משום הדין האמור, כיתר רוחות המשכן, חלה מצוה מיוחדת של חניה בצד זה, בהיות שבו נמצא פתח אהל מועד. כלומר דגם אלמלא היתה מצוה של חניית הלויים בכל צדדי המשכן, היתה כאן מצוה מיוחדת של שמירה בפתח אוהל מועד. ומצות שמירה זו היא מיוחדת למשה ואהרן ובניו שהם הכהנים. שמירה זו בפתח אהל מועד היא מתפקידי הכהונה, שבפתח אוהל מועד תהא שמירה של הכהנים, לכבוד מלכות ה' השורה במועד.

ואכן בתפקיד השמירה הכללי המוטל על כלל בני לוי הלשון הוא 'משמרת משכן העדות' או 'משמרת בני ישראל לעבוד את עבודת המשכן'. אולם בפסוק זה כתיב 'שומרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל', כי תפקיד הכהונה מתייחס ל'מקדש', דהיינו לגדר הקדושה שבמשכן.

וזה הטעם שדווקא בפסוק זה כתוב 'זהר הקרב יומת', ולא נכתב כן בכל שאר החניות של הלויים. כי רק מצד גדר מיוחד זה של 'שמירת המקדש' בפתח אהל מועד, חל חיוב מיתה זה (ועיין העמק דבר בהשטות).

ובזה מיושב שפיר מה שתמהנו משום מה כתוב צד מזרח שתי פעמים - 'לפני המשכן קדמה' - 'לפני אהל מועד מזרחה'. דהיינו משום שמצוותם לחנות בצד זה נובעת מסיבה כפולה, ויש בזה שני גדרים שונים, הן בהיות המזרח אחד מצדדי המשכן החייב בחניה לכבוד משמרת המשכן, ומצד גדר זה חובת השמירה מוטלת על כלל הלויים, ושמירת משה ואהרן ובניו משותפת היא בדין זה עם כל משפחות בני לוי. אולם נוסף על זה נצטוו בגדר שמירה נוסף בצד רוח זו, בהיותה צד הכניסה והפתח. ומצד גדר זה חובת השמירה היא מיוחדת לכהנים.

ונראה דמשום גדר החיוב הראשון הוא מה שכתבה תורה 'לפני המשכן קדמה', כי כן הוא לשון הכתוב בכל פרשת חניית משפחות בני לוי 'לפני המשכן' 'אחרי המשכן'. ועוד שמתאים כאן הלשון 'קדמה', מכיוון שביחס לשאר הרוחות המזרח הוא קדמה, שהוא מקדם לשאר הרוחות. וכיון שאנו עוסקים כאן בחובה של חניה החלה על כל הרוחות, מתאים כאן הלשון 'קדמה'.

אולם הלשון 'לפני אהל מועד מזרחה' הוא משום הדין השני, שכן מצינו תמיד בתורה בהקרבת הקרבנות הלשון 'אהל מועד'. שכן מה ששייך לעבודת הקרבנות שייך לבחינת 'אהל מועד' (כמו שנתבאר לעיל בפסוק 'סביב לאהל מועד' ב, א), וכיון שחובה זו היא מצות כהונה על המקדש, מתאים כאן הלשון 'אהל מועד'. וכן כתוב כאן 'מזרחה', מכיון שאין אנו מתייחסים עתה לצד זה כאחת מן הרוחות, אלא כקביעת מקום בפני עצמו בהיותו מקום הפתח.

קדשנו במצוותיך ותן חלקינו בתורתך

רצון בנפשו של היהודי לקיים את מצוות ה' ולעבדו באמת, רצון וחשק אשר הוא למעלה מטעם ודעת. מכח קדושת השבת, ומתנת הנשמה היתירה, זוכה היהודי שרגשות הקודש באים ומתעוררים מאליהם, ונפשו שואפת לכל קודש, ונשמתו נכספת לכל טוב ונעלה, ומתוך כך עבודתו היא פעולה של 'חיים'.

לימוד התורה בשבת - עצם השגת החכמה

ועל דרך זה, בלימוד התורה גם כן, ישנם שני בחינות הללו, בחינת 'טעם ודעת', ובחינת 'רצון ותענוג'. שיש הלומד כדי לדעת את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, או כדי לקיים מצות תלמוד תורה, והוא לימוד בבחינת 'מלאכה', שלומד מחמת סיבה וטעם שיש בדבר. אולם הלומד תורה, והגיע לדרגה שמתענג על רוממות חכמת ה' שבה, ולבבו מרגיש בנועם זיו קדושת התורה. הרי לימודו הוא בחינת 'חיים'. 'כי חיים הם למוצאיהם' (משלי ד, כב). לימודו ועסקו בתורה אינה עמל מלאכה, אלא תנועת חיים, פעולת חיות.

בימות החול מגיע האדם העמל בתורה, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, לדלות את הדינים מתוך הסוגיא, ולעמוד על ההנהגות המעשיות הנצרכות לו. אולם להשכיל ולהבין את עצם חכמת התורה, רגשות החכמה ונועם זיו ברק אורה, להתענג על חכמת ה', להשיג טעמה ולעמוד על סודה, לזה זוכים בשבת קודש.

שני דרגות בלימוד התורה

וכבר הארכנו בענין זה בספר 'בן מלך חכמה ומוסר' (שער ה מאמר ו), כי המדריגה הראשונה של לימוד התורה הוא כדי לדעת לשמור ולעשות, כמו שכתוב - 'ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם' (דברים ה, א). וכלפי לימוד תורה בדרגה זו, נחשב מעשה המצוות יותר מן הלימוד, כיון שכל מטרת הלימוד הוא לצורך המעשה. וכפי שאמרו - 'תכלית חכמה, תשובה ומעשים טובים (ברכות זי). גדול תלמוד שמביא לידי מעשה' (קידושין מ:).

עבודת ה' בשבת - למעלה מטעם ודעת

איתא בספה"ק, שהאדם בשבת קודש הוא בבחינת 'למעלה מטעם ודעת'. ומשמעות הדבר, שבשבת האדם הוא בדרגה של 'רצון', שאין עשייתו מחמת טעם ודעת אלא מחמת רצון ותענוג.

כלומר דבכלל ענייני עבודת ה' וקיום המצוות, ישנם שני סוגים. יש צורת עבודה שעושים אותה מחמת 'טעם ודעת', דהיינו כאשר האדם עובד את ה' ומקיים את המצוות, משום שמבין בדעתו גודל החובה המוטלת עליו, והוא משתדל למלא את תפקידו בנאמנות. או שמשכיל להבין את רוממות המעלה של עבודת ה', וחפץ להיות מן הזוכים לזה. והנה מכיון שעושה כל המעשים הללו מחמת 'טעם ודעת', הרי עבודתו זו היא בחינת 'מלאכה', כיון שכופה את עצמו מחמת הטעם והנימוק, לעשיה זו.

אכן יש מדריגה, של עבודת ה', שהיא לא רק מצד הרגשת החוב. אלא עבודה הבאה מחמת רצון ותשוקה, בבחינה שאמר דהמע"ה - 'לעשות רצונך אלוקי חפצתי' (תהלים מ, ט). נפשו חושקת וכל רצונה הוא לעשות רצון ה', לקיים מצוותיו. והנה סוג זה של עבודת ה', הוא בחינת 'למעלה מטעם ודעת', דהיינו שכבר זכה להגיע לדרגת עבודה שהיא בחינת 'רצון ותענוג'. והוא נוהה אחר ה' ונמשך על מצוותיו ומתענג עליהם.

והנה בימות החול, אף שנפשו של האדם מסכמת לעבודת ה' ולקיום מצוותיו, הרי זה מחמת איזה חשבון וטעם ודעת המחייבו לזה, ועדיין זה בחינת מלאכה. אבל בשבת, נפש האדם מאליה נוהה אחר ה', ובלי שום חשבונות של שכל, רגליו מוליכים אותו לעבודת ה', וכענין שאמרו - 'אמר דוד, רבש"ע, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר, למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך' (ויק"ר לה, א). ביום השבת מתחדש

הרי שבלימוד התורה הבא כדי לדעת לשמור ולעשות, כל הלימוד הוא הכנה למעשים טובים. אבל בלימוד התורה במדריגה הנעלית, של 'דרוש וקבל שכר', אזי, המצוות ומעשים טובים הם הכנה ללימוד התורה.

בשבת - 'קדשנו במצוותיך' קודם ל'ותן חלקנו בתורתך'

והנה מצינו בזה דבר נפלא, כי בכל המקומות שתיקנו חכמים בתפילות ובקשות, הסדר הוא קודם בקשה על 'תורה' ואחר כך על 'מצוות' - 'שתרגילנו בתורתך ודבקינו במצוותיך' (ברכות השחר). 'פתח לבי בתורתך ואחרי מצוותיך תרדוף נפשי' (אלוקי נצור). 'ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים' (ברכת אהבה רבה). 'והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך' (שם). 'הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו וכו' ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם' (ובא לציין). כי לעולם כך הוא הסדר שתחילה יהיה לומד תורה, ואז ידע את המעשה אשר יעשה לקיים המצוות. וכמו שאמרו 'שהתלמוד מביא ליד מעשה'.

אכן בתפילת שבת הסדר שונה, תחילה בקשה על מצוות, ואח"כ על תורה - 'קדשנו במצוותיך ותן חלקינו בתורתך'. ונראה הביאור בזה, על פי מה שנתבאר, כי בחינת לימוד התורה של שבת קודש, הוא מדריגת הלימוד של 'דרוש וקבל שכר', לימוד של קליטת זיו חכמת התורה, שזוכים להשיג עומק סברת התורה ולגלות מצפונייה, להרגיש נעימותה ורוממותה, ולהתנדב בקדושתה. ולצורך לימוד זה דרושה הכנה של קיום המצוות, אשר הם מזככים ומקדשים את האדם שיהא מסוגל להגיע לידי מדריגת חכמה זו. ולכן קודמת כאן הבקשה על המצוות, לפני הבקשה על התורה.

ומטעם זה תיקנו כאן לשון 'קדשינו' - קדשינו במצוותיך. שהמצוות מקדשים את האדם, ומביאים אותו למדריגה נעלית זו, שיהא בידו להבין ולהשכיל את תבונת התורה, ולעמוד על טעמה וסודה, באופן שלבבו יהא פתוח להתענג ממתיקותה. וגם זה ממידת שבת היא שקדושת המצוות מתגלית על האדם ומרוממת אותו להשגת התורה בדרגה רוממה, שיהא בחינת - ותן חלקינו בתורתך. כלומר

אך יש מדריגה גדולה מזה, בלימוד התורה. אשר מצד בחינתה נחשב הלימוד יותר מן המעשה. והיא הדביקות בעצם התורה, שעוסק בתורה כדי להשכיל ולהרגיש בנפשו את אור חכמת התורה הקדושה.

וכלפי לימוד תורה בדרגה רוממה זו, נחשב הלימוד יותר מן המעשה. ואדרבא כל מעשה המצוות, הוא הכנה להגיע לדרגה זו של השגת התורה.

וכדאיאתא בגמרא על הפסוק - 'הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך, אחר ובנית ביתך' (משלי כד, כז). דהיינו שתחילה יעסוק בהכנה ואחר כך יגיע אל התכלית. ופירושוהו שם בדרך אחת על חיי האדם בדרך ארץ. ועוד פירושוהו על לימוד התורה - 'ד"א הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא, ועתדה בשדה לך זה משנה, אחר ובנית ביתך זה גמרא'. כלומר שמקרא ומשנה הם הכנה לגמרא. ושם - 'ד"א הכן בחוץ מלאכתך, זה מקרא ומשנה, ועתדה בשדה לך זה גמרא, אחר ובנית ביתך, אלו מעשים טובים'. כלומר לדרך זה, מקרא ומשנה וגמרא, הם הכל הכנה ל'ובנית ביתך' אלו מעשים טובים. והיינו שכדי לדעת לעסוק במעשים טובים, צריך לדעת תחילה מקרא ומשנה וגמרא.

אך בהמשך אמרו - 'רבי אליעזר בנו של ר"י הגלילי אומר, 'הכן בחוץ מלאכתך', זה מקרא ומשנה וגמרא, 'ועתדה בשדה לך', אלו מעשים טובים, 'אחר ובנית ביתך', דרוש וקבל שכר' (סוטה מד).

כלומר שיש מדריגה של לימוד התורה בבחינה של 'דרוש וקבל שכר'. והיינו כשעסקו בתורה אינו רק כדי לדעת מה לעשות. אלא עוסק ומתעמק בתורה גם כדי להשכיל ולהשיג את עצם חכמת התורה, ולצורך לימוד במדריגה רמה זו, ההכנה לזה היא, על ידי מקרא ומשנה וגמרא וגם מעשים טובים.

מבואר בגמרא שכדי להגיע לדרגה זו של הרגשת קדושת חכמת התורה וזיו אורה, הדרך להשגתה הוא על ידי הזיכוך הבא מתוך לימוד התורה וריבוי מעשים טובים, שעל ידי זה נטהר לבבו, ונפשו מזדככת ומתעלה, עד כדי שהיא מסוגלת להרגיש רגשי התורה הנעלים, ולהשיג עדינות סברותיה ומעמקיה הצפונים.

ועיין 'שפת אמת' - בימי המעשה עבודת האדם לקבל עול מלכותו יתברך, וכפי הכנה זו זוכה בשבת לתורה' (יתרו תרל"ו).

שמתאחד עם התורה ומתדבק בה, ונעשית התורה חלקו ונחלתו בחייו, וכמו שאמרו חז"ל - תורה דיליה (קידושין לב:).

ביאורי עניינים

בענין הפסק לגבי ברכת התורה

מחודש מחייבו במצוה בפני עצמה ללמוד תורה, אלא יש לראותה גם כמצוה אחת גדולה לעסוק תמיד בתורה בכל עת ובכל זמן. ולכן הברכה אחת היא על כל כללות לימוד התורה של כל היום, וקבעו לברך בכל יום כאשר בא פרק זמן חדש.

ואף שבכל פעם ובכל דבר שלומד מקיים עוד מצוה, אבל היא גם מצוה אחת תמידית לעסוק תמיד בתורה. וכן הוא משמעות לשון הברכה 'לעסוק בדברי תורה', וכל הלימוד בכל הזמנים נעשה חטיבה אחת של לימוד התורה.

ונראה שזה כוונת רבינו יונה (ברכות ו. בדפי הר"ף) שכתב - 'שאינו דומה זה לזה מפני שהתפילין כשחולצין או הציצית כשמפשיטן מעליו נגמרה מצותן, ולפיכך כשחוזר ומניחן פעם אחרת, מצוה אחרת היא וצריך לחזור ולברך, אבל בקריאה כשקרא פעם אחת עדיין לא נגמרה מצותה שהיא כל היום, ולפיכך כשקורא וחוזר למצותו הוא חוזר ואין צריך לחזור ולברך.'

וזה משמעות הכתוב 'ודברת במ בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך', שאין הכוונה שכל אחד מזמנים אלו חל בו חיוב בפני עצמו של לימוד תורה, אלא הכל מצוה אחת גדולה ללמוד תורה בכל הזמנים ובכל המצבים.

ועיין בשו"ת 'בית שער' שכתב - 'הודא מצד ברכת המצוה, היה די לברך ברכת התורה פעם אחת כל ימי חייו, כשנעשה בר מצוה ולומד, אבל מצד ברכת הודאה צריך לברך בכל יום, כמו כל ברכת השחר שמברך בכל יום' (או"ח סימן לב).

ודוגמא לדבר, לו יצויר שהיו מתקנים ברכה על מצות האמונה בה', בוודאי גם אם הפסיק

לימוד התורה היא מצוה תמידית

הקשו הראשונים (תוס' ברכות יא: ד"ה שכבר) מדוע אין מברכים ברכת התורה בכל פעם שבא ללמוד מחדש אחר שהפסיק לימודו, וכמו במצוות אחרות שמברכים בכל עשייה אם הפסיק באמצע.

ותירצו התוס' 'דשאני תורה שאינו מייאש דעתו, דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה, והוי כמו יושב כל היום בלא הפסק'. וכעין זה כתב הרא"ש - 'שבני אדם שרגילין תמיד לעסוק בתורה, ואפילו כשיוצאין לעסקיהן ממזהרים לעשות צרכיהם כדי לחזור וללמוד, ותמיד דעתם על לימודם, לא חשיב הפסק לענין הברכה' (פרק א סימן ג).

וכן כתב בשולחן ערוך - 'אם הפסיק מללמוד ונתעסק בעסקיו, כיון שדעתו לחזור ללמוד, לא הוי הפסק, וה"ה לשינה ומרחץ ובית הכסא, דלא הוי הפסק' (או"ח סימן מזו סעיף י).

ועיין בט"ז שכתב - 'שחיוב הלימוד תמיד רובץ עליו, אלא שהטרדה פוטרתו, וכל שעה שאינו טרוד חל עליו החיוב, ע"כ א"צ לחזור ולברך, ולא בדעתו תליא מילתא' (שם סק"ח).

ובטעם הדין ששינה ומרחץ ובית הכסא לא הוי הפסק אף שאסור ללמוד בהם, עיין שם בבאור הגר"א שהביא מהגהות מיימוניות בשם מהר"מ שזה לפי שאין מסיח דעתו מהלימוד, והקשה על זה דמאי שנא מתפילין שבהפסק בית הכסא צריך לחזור ולברך [מאחר שאסור שם בתפילין], אף אם במחשבתו להניח תפילין מיד אח"כ.

ונראה בזה שגדר הדברים הוא, שלימוד התורה אינה רק מצוה מתחדשת בכל רגע ורגע שכל זמן

צריך ליהרר בדיניהם וצריך להרהר שם בהלכותיהם, ומקורו בספר האגור.

ועיין בביאור הגר"א שם שתמה שהרי בסימן פ"ה מבואר שאסור ללמוד בבית המרחץ אפילו הלכות בית המרחץ, ומעשה אינו לימוד. עיי"ש.

ונראה כוונת האגור, שאף שבאמת אסור במקומות המטונפים להרהר בדברי תורה בגדר של לימוד התורה, אבל באמת אין האדם יכול להפסיק מלהגות בתורה אפילו רגע אחד מחייו, כי בכל רגע ורגע מוטל עליו עול קיום המצוות וזהירות ברבבות פרטיה ודקדוקיה, השייכים בכל ענין ובכל מקום, כפי הדרכת התורה על כל צעד ושעל, לזכור מה אסור ומה מותר, ואיך לנהוג במחשבה דיבור ומעשה בכל ענין.

ומה שתמה הגר"א שמעשה אינו לימוד, נראה פשוט שאף שאין במחשבת תורה זו כדי לקיים בה מצות לימוד התורה, אבל סגי בזה שלא יחשב כהפסק, כי לרגע אחד אינו מתנתק מן התורה.

והנה לפי זה מיושב שפיר קושיית התוס' לגבי היוצא לעסקיו אמאי לא הוי הפסק, שהרי כל שכן שהאדם היוצא לעסקיו, מוטל עליו לתת את דעתו בהלכות משא ומתן והלכות חושן משפט, ולזכור תמיד הלכות אמונה ובטחון וכל המצוות התמידיות התלויות בלב. וכן לעמוד על המשמר לא להיכשל בשום פרט ח"ו, ולשים לב על כל צעד ושעל במהלך החיים שיהא תואם את כל הלכות התורה.

התודה והברכה לידידנו הנכבדים מתומכי מכונו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב ר' **נחום אקער** שליט"א
לרגל הולדת בנו למזל"ט

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
החפץ בעילום שמו
לרגל אירוסי בנו למזל"ט

מחמת שינה שאינו חושב אז כלל, אין שייך לומר שהאמונה שאחר השינה היא מצוה מחודשת נפרדת מהקודמת, אלא הכל מצוה אחת להאמין תמיד בה, וכן היא מצות לימוד התורה.

מצוות תלמוד תורה וגמילות חסדים אין להם שיעור

וכמו כן מצות גמילות חסדים, אין גדר הדבר שבכל פעם שמזדמן לעשות חסד מתחדש מצוה נוספת, אלא מצוה על האדם להיות איש גומל חסדים, וכל ימיו ללכת בדרך זו, כמו שלמדו מן הכתוב 'את הדרך אשר ילכו בה זו גמילות חסדים'. ונראה, שאם היו מתקנים ברכה על גמילות חסד, היו מברכים פעם אחת ביום על כל מעשי החסד המזדמנים לאדם בכל משך היום. כי אין אלו מעשים נפרדים, אלא זה סגנון החיים של היהודי, שיש בו שני דברים אלו 'תלמוד תורה' ו'גמילות חסדים'.

[וכעין זה מצינו בנטילת ידים, שכתבו הראשונים שברכת נטילת ידים שחריית די בה גם לשאר התפילות, ונראה שהוא מהאי טעמא כי הכל חטיבה אחת של עמידה לפני ה', [וכעין מה שכתב הרשב"א (מובא במשנה ברורה סימן ד סק"א) שטעם נטילת ידים הוא, לפי שבשחר אחר השינה אנו נעשים כבריה חדשה, וצריכין אנו להודות לו יתברך שבראנו לכבודו לשרתו ולברך שמו, לכן תיקנו בשחר להתקדש בקדושתו ולטול ידינו מן הכלי, ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו]. וזה הכלל שכל דבר שהוא מצוה אחת אריכתא אין ברכה על כל חלק].

וביסוד זה יבואר שפיר מה שנאמר במשנה על מצוות תלמוד תורה וגמילות חסדים 'שאין להם שיעור', כי אם כל פעם הוא מצוה בפני עצמו מה שייך גדר שיעור בזה, אך להאמור הרי הכל מצוה אחת גדולה, אלא שמצוה זו אין כמותה מוגדרת, ואותה מצוה יכולה להתקיים בצמצום בזמן מועט, והיא יכולה להתרחב עד בלי שיעור.

עול הקיום סגי בו שלא יחשב הפסק

ועיין שם במגן אברהם (סק"י) שכתב טעם נוסף לגבי מרחץ ובית הכסא שאינם הפסק, כיון שגם שם